

Андрій Янко

к.і.н., доцент

Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

Етрусський термін *meθlum* та його можливе значення

Серед соціально-політичних термінів особливу увагу етрускологів давно привертає термін *meθlum* (ThLE, p. 238), який зустрічається як у давно відкритих, так і в нещодавно знайдених написах (CIE, № 5526 = TLE, № 99; CIE, № 5097, F, a = TLE, № 237; TLE, № 901; SE, 1996, № 62, p. 136, n. 69). Щодо трактування терміна існують великі розбіжності: «міська громада», «країна, народ», «округ, нація (sic!)», «держава, місто». О. І. Харсекин вважав, що *meθlum* (тотожне *meχlum*) було запозиченням від оскської основи *medik-*. Пізніше А. Моранді зближував *meθlum* з гр. ὁ μῆστωρ – «радник», ὁ μέδων – «начальник» тощо. С. О. Яцемірський не бачив смислової різниці між етрусськими термінами *spura-* і *meθlum-*, причому останній він, як і А. І. Харсекин, зближив з етеокіпрським *ma-to-ri* зі значенням ἡ πόλις. При цьому він продовжив зближення *meθlum-* (TLE, № 111, 8 та ін.; 99, 131, 237, 901) з *metl* (TLE, № 792), *meχl* (CIE, № 5360 = TLE, № 87), *meχlum* (CIE, № 5093 = TLE, № 233), *metlumθ* (TLE, № 71 938) і навіть *metli* (TLE, № 888) і *meteliś* (CIE, № 4196 = TLE, № 651), останні він цілком обґрунтовано вважав етрусськими транскрипціями латинського когномена *Metellus*. Як нам вдалося виявити, останнє слово існувало і у вигляді військового терміна: позначення кошика з камінням для оборони стін (Veget., Mil., IV, 6) і назви найманця в поемі Л. Акція «Аннали» (Acc., Ann., XXVII, 2 = FPR, p. 266 = Fest., p. 132 L *metellus*; Paul., p. 133 L *metallus*). Контекст цитати «*calones famulique metellique caculaeque*» (слуги і раби, найманці і денщики) говорить нам про військових найманців (а не про соціальну категорію наймитів), адже, крім *famulus* і *metellus*, два інших слова позначають прислужника при обозі і прибиральника в армії або денщика. На нашу думку, цілком могло статися запозичення римлянами у етрусків цих понять, як це було і з деякими іншими термінами.
до його падіння

Andrii Yanko

PhD, Associate Professor

Yuri Kondratyuk National Technical University
of Poltava

Etruscan term *meθlum* and its possible meaning

Among the socio-political terms associated with Etruscans, the term *meθlum* which meets both in recently discovered and long-standing inscriptions (CIE, № 5526 = TLE, № 99; CIE, № 5097, F, a = TLE, № 237; TLE, № 901; SE, 1996, № 62, p. 136, n. 69), has long attracted special attention of experts (ThLE, p. 238). Interpretation of the term is controversial: «town community», «country, people», «district, nation (sic!)», «state, town». A. I. Kharsekin stated that *meθlum* (same to *meχlum*) was borrowing from Oscan base *medik-*. Later A. Morandi brought *meθlum* and Greek ὁ μῆστωρ – «advisor», ὁ μέδων – «head» etc. S. A. Jatsemirski didn't find the difference between Etruscan terms *spura-* and *meθlum-*, and the latter he, like A. I. Kharsekin, has got closer to Eteocypriot *ma-to-ri* in meaning ἡ πόλις. S. A. Jatsemirski continued approximation *meθlum-* (TLE, № 111, 8 etc.; 99, 131, 237, 901) and *metl* (TLE, № 792), *meχl* (CIE, № 5360 = TLE, № 87), *meχlum* (CIE, № 5093 = TLE, № 233), *metlumθ* (TLE, № 71 938), also even *metli* (TLE, № 888) and *meteliś* (CIE, № 4196 = TLE, № 651), the latter he reasonably considered Etruscan transcriptions of the Latin cognomen *Metellus*. The author found that last word was as military term: designation of the basket for defense of walls (Veget., Mil., IV, 6) and name of mercenary in poem *Annales* by L. Accius (Acc., Ann., XXVII, 2 = FPR, p. 266 = Fest., p. 132 L *metellus*; Paul., p. 133 L *metallus*). Context citation «*calones famulique metellique caculaeque*» (servants and slaves, mercenaries and batmans) testifies about military mercenaries (not about social servant), since, except *famulus* і *metellus*, two other words mean a servant at the carriage and a cleaner at the army or batman. In my opinion, these concepts might be borrowed by the Romans from Etruscans as it was with some other terms.